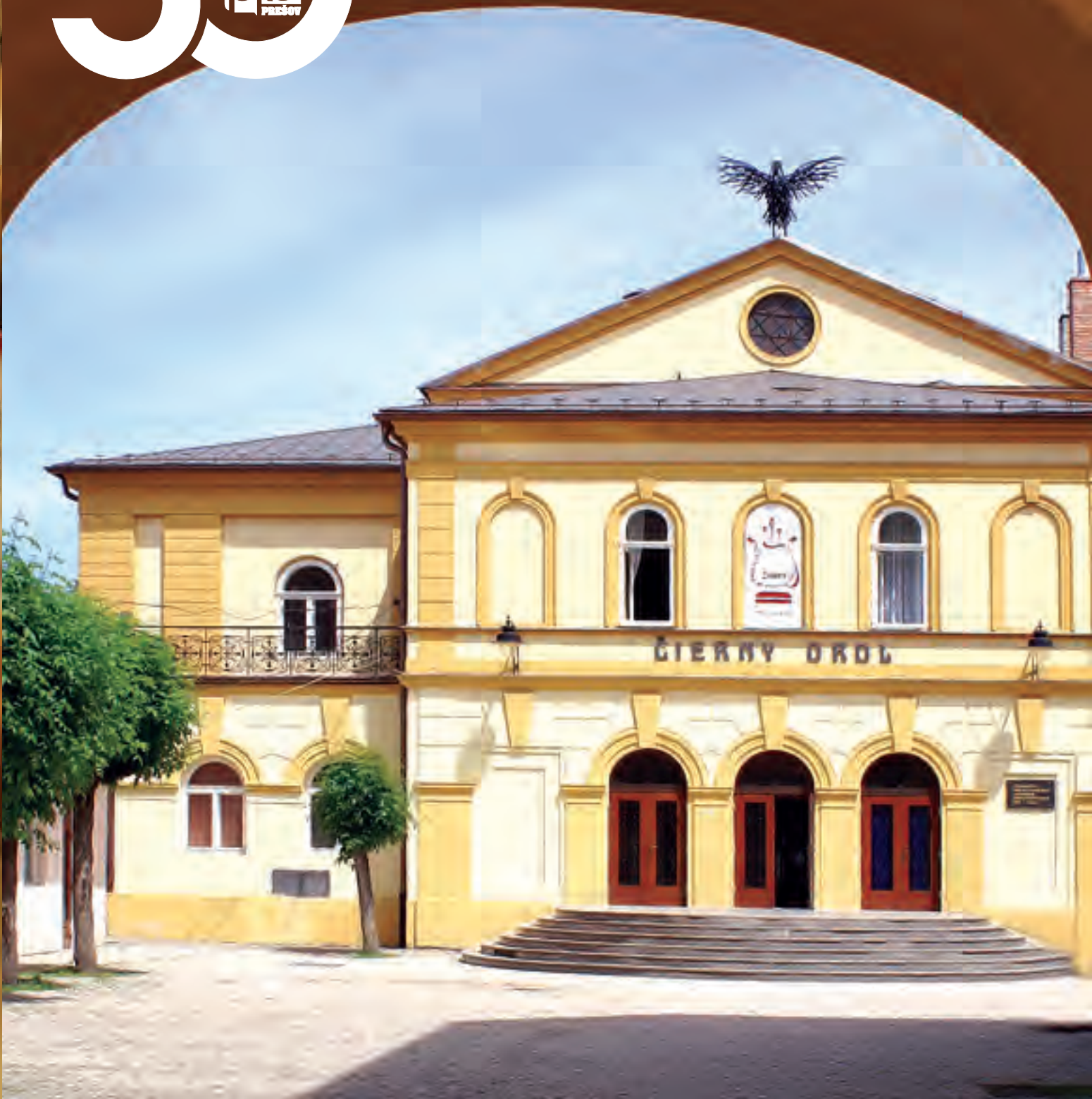
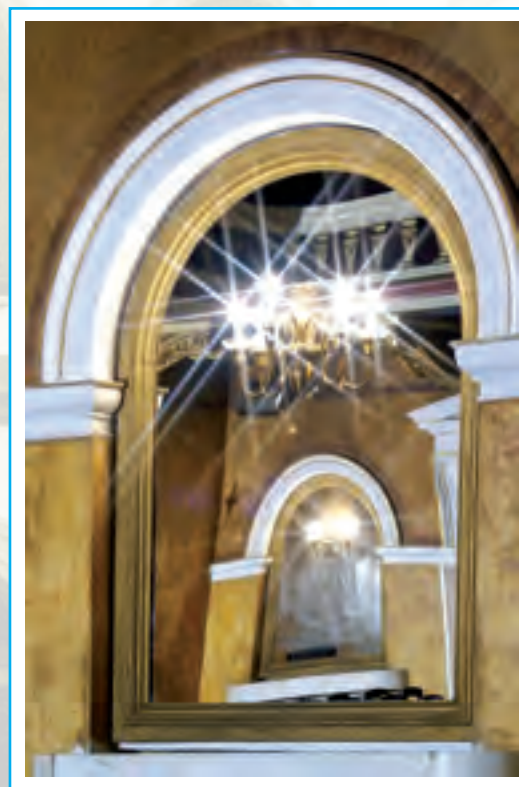

POLSTOROČIE KVALITNEJ KULTÚRY

*K*edže nám nie je dopriane žiť dlho,
zanechajme po sebe niečo ako svedectvo, že sme žili.

GAIUS PLINIUS SECUNDUS

Podakovanie

Autorský kolektív ďakuje všetkým inštitúciám, jednotlivcom a rodinám, ktoré pomohli pri zostavení tejto publikácie a bez ktorých by toto skromné dielko bolo menej pestré a menej vypovedajúce o ľuďoch, čase a dobe. Najmä:

Krajskému múzeu v Prešove a Mgr. Blahoslavovi Lazoríkovi, pani Olge Kabošovej, rodine Keseličkovej, Hartmannovej, Karabinošovej, Mgr. Márii Kusalíkovej, Viktórii Štetinovej a všetkým, ktorí nám pomohli svojimi spomienkami, materiálmi a radami.

Polstoročie kvalitnej kultúry

Zostavil: Mgr. Emil Chlapeček

Texty: Milan Országh

Grafická úprava: Milan Sopko

Technická redakcia: Adrián Mikloš

Preklady: PhDr. Marion Bujňáková CSc. (nem.),

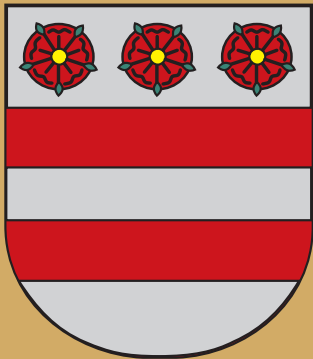
Veronika Spodníková (angl.) PhDr. Elena Zelenková (franc.),

PhDr. Adriana Hugecová (rus.)

POLSTOROČIE KVALITNEJ KULTÚRY

1959 – 2009

Vážení Prešovčania, milí tvorcovia a milovníci kultúry!

*U*menie potrebuje strechu, pod ktorou by sa rozvíjalo. Prešov takúto má a keď dnes oslavujeme jej 50 ročnú históriu v našom meste, uvedomujeme si, že nejde len o strechu mimoriadne krásnej vyzlátenej budovy Čierneho orla, ale aj o pomyselnú strechu, pod ktorú sa dá schovať celé spektrum kultúrnych podujatí a činností, ktoré prešovský Park kultúry a oddychu vykonáva v rámci celého mesta.

Tak, ako orol – kráľ vtákov – je symbolom kráľov, aj náš Čierny orol je symbolom kultúry v našom meste. Neexistuje kultúrny Prešov bez Parku kultúry a oddychu, ktorý už roky nazývame v skratke jednoducho PKO. Táto inštitúcia je už polstoročie stelesnením umeleckého diania v Prešove. V praxi to znamená 50 rokov koncertov a festivalov, divadelných predstavení, plesov a spoločenských stretnutí, ale aj výchovno-vzdelávacej práce s mládežou na prešovských sídliskách.

Za týmto všetkým však stoja skvelí ľudia, ktorí boli a sú hnacím motorom prešovskej kultúry. Im patrí moja hlboká úcta a úprimná vďaka a verím, že rovnako aj vďaka a úcta všetkých Prešovčanov. Je namieste vzdať hold pracovníkom prešovského Parku kultúry a oddychu vo všetkých jeho zložkách, ktorí sa počas rokov fungovania tejto organizácie akýmkoľvek spôsobom zaslúžili o rozvoj kultúrno-umeleckej stránky života v našom meste a ktorí môžu za to, že Prešov má svoju kultúrnu jar, leto i jeseň.

Verím, že tak, ako budova Čierneho orla, ktorú v súčasnosti rekonštruujeme, aby sme jej krásu zachovali pre ďalšie generácie, bude i Park kultúry a oddychu naďalej domovom umelcov a katedrálou tých, ktorí po umení dychtia. Prajem všetkým Prešovčanom a teda i sebe, aby sme mohli mať účasť na tom, ako spolu s našim Parkom kultúry a oddychu rastie umenie a kultúra v našom meste do tej najzrelejšej podoby...

JUDr. Pavel HAGYARI
primátor mesta

Riaditeľ PKO
Mgr. Emil CHLAPEČEK

ZAMYSLENIE...

Byť strážcom a rozvíjateľom kultúry určitého ľudského spoločenstva je úloha nielen náročná, ale predovšetkým zodpovedná. Zodpovedná voči tradíciám, prítomnosti i budúcnosti. Preto, keď sa dnes pokúšame určiť miesto a význam Parku kultúry a oddychu v Prešove z hľadiska jeho doterajšieho pôsobenia v 50 ročnej histórii mesta, budme presní, ale ľudsky tolerantní, pretože okolnosti nie vždy dovolili, aby ľudia oddaní kultúre a svojej práci mohli realizovať svoje ciele tak, ako chceli. Ale keďže päťdesiatka je dôležitým jubileom ako v živote jednotlivca, tak aj v živote inštitúcie, pripomeňme si nielen úspechy, ktoré PKO nesporne dosiahol, ale najmä skutočnosť, že svojou činnosťou ovplyvnil kultúrne zástoje tisícok Prešovčanov v niekoľkých generáciách. Ovplyvnil duchovný svet ľudí každého veku v tom najpozitívnejšom zmysle. Dôkazom toho je skutočnosť, že okrem iných aj mnoho renomovaných umelcov, ktorí sa rozleteli do sveta, spomína na krásne a dôstojné priestory Čierneho orla z dimenzie svojej kultúrnej bohatej mladosti. A je už úplne jedno, či ide o spevákov, hudobníkov, tanečníkov, dramatikov, folkloristov alebo „bigbitiakov“.

Čierny orol... Naši predkovia nám s Čiernym orlom odkázali nielen obyčajnú budovu na stretávanie a spoločenskú zábavu, ale predovšetkým ako poučenie, aby sme nezabúdali na tradície, ktoré sú tvárou každého ľudského spoločenstva, aby sme vždy pracovali pre zveľadenie a skrášlenie svojho mesta, ktoré je našim domovom. A táto budova nemohla mať vo svojej existencii väčšie šťastie ako to, že v jednom z jeho búrlivých období dostala za svojho dobrého hospodára takú inštitúciu, akou je PKO. Veď história a kultúra kráčajú ľudstvom ruka v ruku a nie inak je tomu aj v Prešove. Väčšina obyvateľov nášho mesta už prirodzene neuvažuje nad tým, či ide do PKO alebo do Čierneho orla. Táto symbióza hovorí za všetko.

My, Prešovčania, môžeme v roku jubilea nášho PKO iba s uspokojením konštatovať, že tento dôležitý kultúrny stánok mesta úspešne prežil aj jedno z najhektickejších období v našich dejinách, dve desaťročia prelomu milénia. Obdobie, kedy sa rúcalo staré (často nezmyselne a iba zo zápalu) a začalo sa budovať nové, tiež často bez rozmyslu alebo s nedobrými cieľmi. Tieto

časy a rozhodnutia našej generácie však možno spravodlivejšie zhodnotiť budúcnosť. My sa dnes tešíme z toho, že vo vedení nášho mesta i v našej mestskej kultúrnej základni boli dobrí, pracovití a schopní ľudia, ktorí vďaka svojmu vzťahu k tomuto mestu a kultúre, zápalu a cieľavedomosti dokázali aj malé zázraky. Ak teda hovoríme o polstoročníci PKO, hovoríme predovšetkým o ľuďoch...

Prešov už niekoľko storočí patril medzi mestá s najkvalitnejším vzdelávacím systémom v krajine a návajúce s tým bol aj mestom s vysokým stupňom kultúrneho rozvoja. Jedným z prvotných cieľov zakladateľov Parku kultúry a oddychu bola snaha o udržanie pôvodnej kultúry spoločenstva, zároveň však aj o rozvíjanie ďalších foriem a budovaní na tradíciách. To všetko v duchu svojej doby a reálnej spoločenskej klímy v druhej polovici päťdesiatych rokov 20. storočia. V kontexte s tým sa spoločnosť zaoberala aj vznikom či stabilizáciou činnosti ďalších nových kultúrnych inštitúcií v meste. Galériou výtvarných umení, múzeom, osvetovým strediskom, divadlom. Postupne však pribúdali aj nové školy, vrátane formy vysokoškolského štúdia a preto narastal aj význam kvality kultúry v meste.

Opäť je potrebné pripomenúť kultúrnu rozhladenosť ľudí vo vedení mesta a mestských inštitúcií (vrátane kultúrnych), pretože ich snaha o presadenie aj „veľkej kultúry“ vyústila do pravidelného každoročného cyklu hudobných jarí a hudobných jeseň, ku ktorým sa na prelome milénia úspešne pridalo aj multikultúrne leto, poskytujúce okrem „konzumácie“ aj možnosť aktívneho kultúrneho využitia aj prázdnujúcej deťom a školskej mládeži.

Veľká kultúra však vďaka organizátorskej práci Parku kultúry a oddychu prichádza do mesta pravidelne a poskytuje záujemcom o ňu nielen možnosť hudobného či dramatického využitia, ale aj vzdelávania, potrebného najmä u mladých ľudí.

V tieni záujmu však neostávajú ani tzv. malé či jednoduché formy kultúry, mnohé z nich našli v Parku kultúry a oddychu svoj domov na dlhé desaťročia.

Vývoj a súvislosti zanedbať nemožno. A najmä sa nedá obísť fakt, že ostatných dvadsať rokov bolo svojráznym skúšobným testom nielen kultúry, ale celej spoločnosti vo všetkých formách jej života, vrátane štátoprávnej. Aký je teda dnešný Park kultúry a oddychu?

PARK KULTÚRY A ODDYCHU JE...

Prvých tridsať rokov činnosti Parku kultúry a oddychu v Prešove, od rozhodnutia mestskej rady o založení tejto inštitúcie po rok samotného jubilea (1959 – 1989) bolo podrobne zmapovaných v publikácii venovanej tomuto výročiu, ktorá vyšla pod názvom Park kultúry a oddychu Prešov 1959 – 1989 a preto zhrnieme iba tie udalosti, ktoré mali zásadný vplyv na činnosť a budúcnosť tejto inštitúcie.

1959 – 10. októbra – vydanie zriaďovacej listiny Parku kultúry a oddychu v Prešove na základe rozhodnutia Rady Mestského národného výboru v Prešove s určením sídla v objekte Čierny orol

1960 – prevzatie prírodného amfiteátra, kúpaliska Delňa, osvetových besied a klubov na území mesta i v rámci územnej reorganizácie zrušených krajských kultúrnych organizácií pôsobiach v Prešove

1970 – od tohto roka postupné preberanie bývalých obecných osvetových zariadení v súvislosti s územným vytvorením „veľkého“ Prešova, PKO dostal z rozhodnutia vyšších orgánov na určitý čas do svojej správy aj **Pioniersku železniciu**, zabezpečujúcu spojenie s prímestskou rekreačnou oblasťou Sigord

1976 – otvorenie činnosti v kultúrnom stredisku Družba

1978 – otvorenie činnosti kultúrneho strediska Centrum

1986 – apríl – Mestská hala, vtedy v správe PKO, uvedená do riadnej prevádzky

1988 – otvorenie činnosti kultúrneho strediska Sekčov

1989 – otvorenie činnosti kultúrneho strediska Šváby

1992 – od 1. 5. - na základe Uznesenia Mestského zastupiteľstva v Prešove č. 70/1992 sa PKO zmenil na mestskú príspevkovú organizáciu

1993 – júl – nový štatút PKO Prešov

Zmena spoločenských, politických, sociálnych a ekonomických pomerov v spoločnosti sa dotkli aj existencie a činnosti Parku kultúry a oddychu v Prešove. Na základe novej zriaďovacej listiny sa od 1. mája 1992 stala mestskou príspevkovou organizáciou. V zmysle štatútu PKO z júla 1993 je činnosť inštitúcie

deklarovaná do oblastí združovania občanov mesta do záujmových skupín, súborov a klubov a vytvárať všestranné predpoklady pre ich činnosť, rozvíjať estetické cítenie a vkus obyvateľov mesta, umožňovať využívanie zariadení technickej zábavnej činnosti, organizovať oslavy rôznych významných výročí a udalostí súvisiacich s minulosťou a prítomnosťou mesta Prešov, ale aj osobností a organizácií pôsobiach na území mesta.

K 1. januáru 2009 má Park kultúry a oddychu takúto organizačnú štruktúru:

- ✦ programové oddelenie
- ✦ ekonomické oddelenie
- ✦ technicko-prevádzkové oddelenie (prevádzka technického zabezpečenia a správy budov, prevádzka dopravy a údržba)
- ✦ tvorba projektov

V jednotlivých strediskách realizuje tieto činnosti:

- ✦ budova Čierny orol (Hlavná 50):
vedenie, oddelenia programové a technické, realizácia koncertov a spoločenských podujatí, Divadelné štúdio Na Hlavnej, spevácky zbor MOYZES a Dychový orchester Jána Pöschla
- ✦ kultúrne stredisko Družba (Námestie Kráľovnej po koja 3):
folklórny súbor ŠARIŠAN, detský folklórny súbor ŠARIŠANČEK, detská folklórna tanečná škola, hudobná skupina BB Country
- ✦ kultúrne stredisko Centrum (Prostějovská 35):
prevádzka fitness centra a solária pre členov súborov a krúžkov PKO a pre verejnosť
- ✦ kultúrne stredisko Exnárova (Exnárova 1/A, sídlisko Sekčov):
detské mažoretky DIRIDONKY, klub akrobatického rock and rollu HITROCK, tanečný aerobik pre verejnosť (ženy)
- ✦ kultúrne stredisko Šváby (Švábska 27):
KLUB TANEČNÉHO ŠPORTU ŠARIŠ, ART DANCE (tance a herecký prejav), mažoretky WITCHES, IRISHEILLA (klub írskych tancov), SEMIRAMIS A BAHARA (kluby orientálnych tancov), organizácia kurzov spoločenských tancov a spoločenskej výchovy
- ✦ Kultúrny dom Solivar (Solivarská 80):
tanečné skupiny Black Eagles, Black Eagles Junior, Flying Squad, Irish Dance, hudobné skupiny Strangers, Country casino, Stopa, ženský aerobik pre verejnosť, oddychové a relaxačné činnosti pre obyvateľov

teľov tejto mestskej časti, predstavenia bábkového divadla atď.

- ✦ areál kina Panoráma a záhradného kina (Masarykova 7/B)

V súvislosti so zabezpečením celej činnosti Parku kultúry a oddychu je potrebné zdôrazniť prvú etapu úspešnej rekonštrukcie budovy Čierneho orla, ktorá prebehla od marca 2008 do marca 2009, kedy sa uskutočnilo preberacie konanie. Rekonštrukčné práce realizovala prešovská firma ROPO SK s. r. o. na základe realizačného projektu ateliéru Slovak Medical Company a. s. Prešov.

V priebehu 1. etapy boli na objekte Čierneho orla vykonané nasledujúce práce:

- ✦ sanácia obvodových múrov
- ✦ výmena pôvodného pokrytia krovu budovy za medený plech
- ✦ výmena všetkých okien na objekte
- ✦ kompletná modernizácia vykurovacej základne vrátane rozvodov a vyhrievacích telies
- ✦ inštalácia novej vzduchotechniky
- ✦ výmena elektroinštalácie
- ✦ inštalácia nového svetelného parku a ozvučovacej aparatury
- ✦ inštalácia novej javiskovej techniky a mechaniky
- ✦ inštalácia nového javiska a stupienkov v sále
- ✦ inštalácia elektrickej požiarnej signalizácie
- ✦ realizácia novej plynovej prípojky
- ✦ Celkový objem realizovaných prác dosiahol čiastku 2 091 216 eur (63 mil. Sk). Z toho predstavovali získané prostriedky z nórskeho zdroja (Európsky finančný mechanizmus) 21 mil. Sk, rozdiel bol financovaný z rozpočtu Mesta Prešov.

▲ Pracovníci PKO v roku 2009

Horný rad zľava:

Ján Frisík, Eva Bibková, Peter Luterančík, Jozef Kohút, Elena Fejková, Ján Sabol, Alena Paulusová, Zdeněk Janouch, Mária Miklošová, Slávka Pavúková

Stredný rad zľava:

Peter Novotný, Eva Strenková, Mária Rovňáková, Vladimír Šmihula, Darina Zavadinková, Anna Lukáčová, Ján Chominec, Helena Viková, Štefan Karabáč, Katarína Martonová, Eva Repiská, Gabriela Balážová, Irena Mattová

Dolný rad zľava:

Viliam Centko, Stanislav Ferenc, Valéria Zozomová, Jozef Kačala, Božena Kočková, Emil Chlapeček, Mária Borodáčová, Ladislav Kišelák, Jana Imrichová, Ján Mihňák

◀ Pracovníci PKO v roku 1989

RIADITELIA PKO

Miroslav Petera

Štefan Tomašík

Alojz Dobiš

Tomáš Berehrad

Július Štetina

Martin Velecký

Emil Chlapeček

◀ Začiatok 60-tych rokov: zľava František Karabinoš, Margita Karabinošová, Vojtech. Daniš, Elena Olexová a ...?

▲ 60. roky – brigáda na Delni, zľava Ján Trenčeni, M. Karabinošová, Karol Šuňavec

◀ Majstri smiechu a detských dušičiek, Jozef Stražan senior a junior

ZA DOBOU A ĽUĎMI

Každé mesto, každá dedinka, ale aj každá organizácia má ľudí, ktorí jej dávajú tvár, určujú charakter, ale predovšetkým vytvárajú neopakovateľnú atmosféru, ktorú vnímajú všetci okolo nich. Nie inak to bolo a je aj v parku kultúry. Každé desaťročie malo svoje typické postavy, ale okrem nich tam boli aj „trvalky“, bez ktorých si fungovanie a život v tejto kultúrnej ustanovizni nevedel nikto predstaviť. Boli to ľudia, ktorí boli svojej práci, a teda práci pre iných ľudí, nadovšetko oddaní, pre ktorých bol park kultúry nielen pracoviskom, ale aj skutočným druhým domovom. Veď, dokážete si Park kultúry a oddychu v roku 2009 predstaviť bez Joža Kačalu, Laca Kišľáka, Jany Imrichovej a ďalších?

NAŠA TETA

Keď hovoríme o domove, musíme začať samotnou dušou Čierneho orla a Parku kultúry a oddychu, ktorou bola pani Margita Karabinošová. Karabinošovci bývali v malom jednoizbovom domčeku po ľavej strane pred hlavným vchodom do budovy Čierneho orla a tak pani Gitka bola vlastne stále doma i stále v práci. Pristáhovala sa sem v roku 1950, kedy začala pracovať v PKO a bývala i pracovala tu rovných 25 rokov. Poznala tu každý kútik, každú kľučku, vedela, ktoré dvere a okná sa nezatvárajú tak ako by mali, vedela o každom kvapkajúcom vodovodnom kohútiku. Jednoducho, mala prehľad o všetkom alebo povedané „po americky“, mala všetko pod kontrolou. A vedela tiež o každom, kto prišiel do Čierneho orla, v prípade, že sa jej niekto nepozdával, spustila tvrdé vyšetrovanie. Skromná a prívetivá, no pracovitá a tolerantná žena bola obľúbená u všetkých generácií pracovníkov PKO i mladých muzikantov, divadelníkov, tanečníkov či spevákov, ktorí pravidelne hrávali alebo nacvičovali v Čiernom orli. Dĺžka činnosti týchto mladých ľudí v PKO sa dala hodnotiť oslovovaním pani Karabinošovej. V prvom stupni bola pani Karabinošová, v druhom teta Karabinošová, v treťom teta Gitka a vo štvrtom jednoducho teta. Nemala to ľahké, veď v maličkom domčeku s jednou izbou nebolo nič, rodina musela dlho používať sociálne zariadenia v hlavnej budove a prádlo napríklad sušiť na pôjde objektu,

nad nádhernými lustrami, osvetľujúcimi celú dvoranu. Ale tam sa nikto z nás, obyčajných smrteľníkov, nikdy nedostal.

O tom, ako teta vedela do práce a života PKO zapojiť aj svoju rodinu, svedčí nádherná Plickova reprezentačná publikácia o kráľovskej Prahe, ktorú venovali jej synovi Mariánovi hlavní predstavitelia opery Národného divadla v Prahe za to, že sa im v ich voľnom čase venoval a ukazoval im všetky zákutia Prešova. Nikto iný na to práve vtedy nemal čas.

Po tom, ako sa Karabinošovci odsťahovali a o nejaký rok-dva odišla naša teta do dôchodku, Čierny orol sa akosi zmenil...

OTROCKÁ DVOJICA

Čo vystúpenie, čo skúška, na javisku i v zázemí sa motal niekto z dvojice Karol Šuňavec a Juraj Hartmann. Karči a Ďuri boli často spolu, i keď vlastne mali robiť na smeny. Raz zapájali mikrofóny, raz ich odpájali, potom „štelovali“ reflektory, ťahali káble alebo niečo opravovali. Každý od nich niečo chcel a potreboval. Karči bol doslova dobrovoľným otrokom práce (veď mal preto doma nejednu nepríjemnosť) a okrem toho, čo odmakal na pracovisku, ešte chodieval po odľahlých dedinách okresu premietť filmy. Neraz aj s agregátovou elektrárnou, pretože práve tie okrajové obce elektrinu ešte nemali. Nikdy sa však nesťažoval, bol to dobrák od kosti i keď si niekedy, keď sa mu práca nedarila, vedel zahrešiť od pľúc...

Na potreby muzikantov viac dohliadal Ďuri Hartmann. Kde bolo treba nejakú aparatúru, mikrofón či celkové ozvučenie, tam bol aj on. Medzi jeho poklady patrili dva kondenzátorové mikrofóny Neumann, typické válcovým predzosilovačom, síce pomerne robustné, ale s vynikajúcim priestorovým snímaním zvuku. Vytiahol ich iba občas, na „veľké sviatky“, medzi ktoré patrili Silvester, MDŽ, veľkonočný tanečný čaj a vystúpenia mimoriadne kvalitných a známych umelcov či skupín. Pamätná je jeho veta, s ktorou vyrukoval ešte v časoch, keď v PKO pravidelne hrávala mladá big-beatová skupina Futurama a pri nejakej príležitosti sa ho opýtali, či by im na spev nepostavil aspoň jedného Neumanna (1963-1966):

◀ *Majstri tanca Ján Šťastný
a Marika Janová*

▼ *V živote PKO boli a sú nielen všedné, ale
aj slávnostné chvíle. Zľava Július Štetina, Jozef
Fedorčák, Anna Trojanovičová a Ján Migra*

▲ „Otrocká“ dvojica Karol Šuňavec a Juraj Hartmann.

▲ Števo Dušenka a Karol Šuňavec boli najvernejší pracovníci PKO. Pracovali tu od vzniku organizácie do svojho odchodu do dôchodku

Ta co sce še zošaleľi, šak do takej vzacnosti možu plúc ľem veľke panove a sudruhove a to vy ešči ňesce. A jak na vas kukam, ta aňi ňebudzece!

TAJOMNÝ UNDERGROUND

Málokto z Prešovčanov vedel, že podzemie Čierneho orla bolo plné života a pracovného ruchu. Bola tam propagačná dielňa a tlačiareň, v ktorej sa vyrábali veľké pláténé plagáty (nie-len) na kultúrne akcie a rôzne udalosti v meste, ktoré boli potom postavené pri plotíku parku v strede mesta. Ale tlačili sa tam aj rôzne bleskovky a pozvánky, bulletiny, správy ekonomické, politické, športové a povedzme si pravdu, občas aj nejaké súkromné fušky, za ktoré bola väčšia či menšia fľaška. Niekedy sa síce potrebný termín nedodrжал, za čo bola tiež väčšia či menšia hrmavica, ale chmáry prešli a život išiel ďalej. V podzemí, kam chodievali iba zasvätení, pretože kedysi bola každá tlačiarenská „blana“ či iný rozmnožovací materiál prísne evidované, kraľovali známi aranžéri, písmomaliari a tlačiar. Števo Dušenka, Jano Migra, Jano Trenčeni a zopár ďalších patrili ku kmeňovému „materiálu“ Parku kultúry a oddychu, pričom v priestoroch pod hlavnou dvoranou Čierneho orla mali slobodnejší a voľnejší štýl života i práce.

➤ Členovia Klubu tanečného športu Šariš počas svojho pohára.

▲ 1971 – PKO otvára svoje ďalšie stredisko v práve zrekonštruovanej budove Robotníckeho domu na Solivare. Hlavnými aktérmi slávnostnej chvíle boli minister vnútra SSR Ing. Štefan Lazar (vľavo) a riaditeľ PKO Július Štetina.

◀ Časť pracovníkov PKO v roku 1969. Vľavo hore Ján Hlubovič, Karol Šuňavec a Ján Trenčeni, pod nimi Mikuláš Hájnik, Štefan Dušenko, Anna Trojanovičová, Viera Greplová, v prostrednom rade zľava Cecília Cmarová, Terézia Dugasová, Elena Olexová, Helena Gontová, v dolnom rade Tomáš Beregrad, Oľga Kabošová, Magda Syrovátková a Alojz Dobiš.

TANEČNÍCI

Pri tejto príležitosti sa patrí spomenúť ešte jednu rodinu, ktorá zasvätila životy „svojomu“ Parku kultúry a oddychu. Bola to „polovičná“ rodina tanečných majstrov, ktorým prešla pod rukami možno polovica prešovskej mládeže. Voľakedy, ešte v druhej polovici 20. storočia, bol spoločenský tanec skutočným fenoménom spoločnosti a bez ovládania aspoň základných tanečných krokov sa na mládežníckom čaji alebo večierku či podnikovej alebo dedinskej zábave nemohla ukázať žiadna dievčina alebo mládenec. Kto to nevedel, jednoducho bol drevo! Súrodenecká dvojica Erika a Belo Hartmann v podstate žila pre výuku tanca a spoločenského chovania, Belo je v tomto odbore činný aj dnes. S heroickou trpezlivosťou pretvárali „pniaky“ na pružný a ohybný materiál, ktorý sa pohyboval po parkete s ľahkosťou a gráciou. Spolu s nimi sa na tomto pretváraní živej prírody podieľali aj Janko Šťastný a neopakovateľná figúra spoločenského tanca Andrej „Dodo“ Hufka. Ten bol postrachom nielen parketov ale aj muzikantov, ktorým naháňal strach svojim metronomom. Táto štvorica sa nielen aktívne podieľala na budovaní spoločenskej úrovne v našom meste, ale postavila v ňom aj silné základy súťažného tanca.

FENOMÉN ZÁBAVY

Takýto prívlastok mal na svojom konte Jožo Stražan starší, ktorý bol nielen všestranným umelcom, ale aj dobrým pedagógom a kresličom. Jeho dlhoročnou úlohou bola tvrdá úloha realizácie „odpútavacích akcií“ počas nedeľných predpoludní. V úprimnom preklade to znamenalo, že musí urobiť všetko pre to, aby detvčky v nedeľu nechodievali do kostola, ale musí na Jožove kultúrne akcie a vystúpenia. A tak bol Stražan starší, ktorý do tohto víru vtiahol aj nevinného synčeka Jožka mladšieho a neskôr aj svoju dcérenku, naštvaný každú nedeľu, že ju nemôže tráviť po svojom, ale sa plahočiť po rôznych štáciach PKO. Svojim spôsobom to však bol optimista, ktorý veril v silu umenia a vedel aj to, že detská dušička potrebuje úprimnú zábavu. Vyjadrením tohto vzťahu k najmenším divákovi boli aj jeho duchaplné bábkarské kreácie, ktoré obdivovalo celé Slovensko. Herec, výtvarník, bábkar, rozprávkar bezmála ako Andersen, zabávač a svojrázny optimista neznášal iba jediné – podriaďiť sa byrokracii. Nie vždy sa mu to podarilo...

▲ Spevácky zbor MOYZES.

➤ Diridonky v akcii.

NAŠE ÚSPECHY

Základnou osou činnosti parku kultúry a oddychu je združovanie ľudí do záujmových skupín v rámci kultúrnej činnosti. Kým samotné programové oddelenie organizácie realizuje kultúrne projekty mesta podľa požiadaviek jeho vedenia a zabezpečuje koncerty, divadelné predstavenia a ďalšie formy javiskovej kultúry, jednotlivé súbory udržiavajú tradičné a rozvíjajú nové formy kultúrneho prejavu v dlhodobej perspektíve. V ostatných dvadsiatich rokoch (1990 až 2009) vynikli úspešnou reprezentáciou mesta najmä tieto:

SPEVÁCKY ZBOR MOYZES

Jeho vznik bol symbolom nových čias po skončení 2. svetovej vojny. Prešovskí milovníci kultúry, na čele s Vladimírom Zorvanom, tvoriaci mestskú osvetovú radu, položili základný kameň spevokolu Moyzes na valnom zhromaždení 26. apríla 1946. Pomenovanie dostalo toto teleso po v Prešove pôsobiacom významnom slovenskom skladateľovi Mikulášovi Moyzesovi, prvým dirigentom zboru bol prof. Juraj Kosťuk. Z pôvodného speváckeho zboru učiteľov sa postupne transformoval na mestský zbor a dnes je hudobným telesom pod krídlami PKO. Prvým skutočným triumfom zboru bolo druhé miesto na celoštátnej česko-slovenskej súťaži v moravskej metropole Brno. To bolo v roku 1953 a aj keď potom súbor stagnoval, svoju vysokú hudobnú a spoločenskú úroveň si udržiaval pod dlhé desaťročia, aj napriek neustále prebiehajúcej generačnej výmene. Dokumentuje to množstvo koncertov po celej Európe i účasť na najvýznamnejších hudobných udalostiach na Slovensku. Spevácky zbor Moyzes bol a je pojmom v slovenskom speváckom a hudobnom svete a elán jeho členov je zárukou ďalšieho dlhého radu úspechov.

DETSKÉ MAŽORETKY DIRIDONKY

V roku 1993 vznikol detský súbor pri PKO Prešov detské mažoretky. Tento súbor začal pracovať na báze výchovy mladých dievčat pre súbor veľkých mažoretiek, ktorý už pri PKO pracoval. Pri vzniku mal súbor jednu vekovú kategóriu dievčat vo veku 7 až 12 rokov v ktorej pracovalo 25 dievčat. Počas 16 rokov sa súbor rozrastal a teraz v súbore pracuje 60 dievčat vo veku od

4 do 15 rokov. Prvý úspech dievčatá získali na Majstrovstvách Európy v chorvátskom Záhrebe, kde získali zlatú medailu v kategórii Juniorky. Odvtedy sa každoročne zúčastňujú majstrovstiev Slovenska, na ktorých sa pravidelne umiestňujú na popredných miestach a tam získavajú nominácie na Majstrovstvá Európy, kde taktiež obsadzujú medailové umiestnenia. Aj v roku 2009 na Medzinárodnom festivale v chorvátskom Poreči získali v kategórii Kadetky 2.miesto a v kategórii Juniorky obsadili 1. a 2.miesto.

DETSKÝ FOLKLÓRNY SÚBOR ŠARIŠANČEK

Detský folklórny súbor Šarišanček vznikol pri Parku kultúry a oddychu v Prešove 17. marca 1986, kedy bol zakladajúci konkurz. Jeho náplňou je oživovať ľudové zvyky a tradície východoslovenského regiónu, predovšetkým oblasti Šariša, uchovávať tento veľký poklad v tancoch, spevoch a hudbe. Deti zo Šarišančeka zároveň tvoria prirodzenú základňu a prípravku pre starší Šarišan, ako aj ďalšie folklórne i nefolklórne kolektívy. Súbor pozostáva z troch zložiek - tanečnej, hudobnej a speváckej.

Dnes patrí Šarišanček medzi popredné detské folklórne súbory na Slovensku. Zásluhou skúsených pedagógov sa z kolektívu stalo kvalitné umelecké teleso, schopné interpretovať technicky náročné programové čísla.

Šarišanček vzorne reprezentoval mesto Prešov a šarišský región na mnohých prehliadkach, súťažiach, festivaloch, účinkoval v rozhlase, televízii a pri rôznych iných príležitostiach, absolvoval aj celý rad zahraničných vystúpení. Kultúrne dedičstvo slovenského národa prezentoval v Nemecku, Fínsku, Poľsku, Maďarsku, Českej republike, Rakúsku, Taliansku, Turecku, Juhoafríkii, Moldavsku, Bulharsku, Bosne a Hercegovine a v Srbsku.

KLUB TANEČNÉHO ŠPORTU ŠARIŠ

V roku 1963 ho založili Erika Hartmannová a Andrej Huťka, so zameraním na súťažný a prezentačný tanec pre páry, choreografie a formácie. Dlhé obdobie sledovala a rozvíjala tento šport v súlade s domácim a európskym vývojom dvojica frontman Ján Šťastný a lektor a učiteľ tanca Belo Hartmann. Pre tento klub je už roky stále dominantným podujatím súťaž o Šariš-

▼▲ Detský folklórny súbor Šarišanček je zásobárňou mladej krvi pre súbor Šarišan.

ský pohár, ktorý svojou tradíciou a kvalitou prerástol do medzinárodných parametrov (v roku 2009 sa uskutočnil už 41. ročník tohto projektu).

Orientácia klubu na mládež prináša svoje výsledky aj v ostatných dvadsiatich rokoch, kedy jeho junióri získali niekoľko republikových prvenstiev, pričom kvalita práce klubu bola zo strany slovenského zväzu ocenená ponukou organizovať najvyššie súťaže (napr. Majstrovstvá Slovenska 2005 v latinsko-amerických tancoch hlavnej kategórie a juniorov, i mládeže v 10. tancoch, Majstrovstvá Slovenska 2008 v 10. tancoch atď.). Nie menej významným je aj pozitívny vplyv klubu na spoločenskú a kultúrnu úroveň v meste.

B. B. COUNTRY

Kapela vznikla v r. 1997. Od roku 1998 účinkuje pod hlavičkou PKO Prešov. Hrá klasickú akustickú country hudbu. Jej repertoár tvoria prevzaté, ale i vlastné skladby. Autorská tvorba kapely bola vydaná na CD nosiči v r. 2005 pod názvom „... a v srdci country máš.“ V súčasnosti kapelu tvoria : Igor Cimerman - gitara, Vladimír „Gogo“ Greš - 12 strunná gitara, Dáša „Vrzalka“ Juhásová - husle, Eduard Lukáč - banjo, Štefan „Pištík“ Strelec - basová gitara. Kapela vystupuje na akciách rôzneho typu, ako sú plesy, countrybály, festivaly, atď. doma i v zahraničí (Poľsko, Česko, Srbsko). V spolupráci s PKO Prešov každoročne organizuje letný countrybál a zimný countryples.

WITCHES

V tomto kalendárnom roku uplynulo už 20 rokov, kedy bol pri PKO v Prešove založený súbor mažoretiek. Od roku 2002 tento súbor pod vedením Mgr. Jany Imrichovej (Poprendovej) nesie názov WITCHES Slovakia, ktorý vystihuje dravosť a temperament prejavu mladých tanečníc, pôsobiacich v tomto súbore. Strigy, ako sa im v preklade hovorí, sú ozdobou domácich spoločenských a kultúrnych podujatí, žiadanými hosťami vo Francúzsku, Taliansku, Španielsku, Tunisku, Švajčiarsku, na Malte a v krajinách východnej Európy. Z týchto podujatí si odnáša ocenenia za kvalitu svojej produkcie, o čom svedčia i pozitívne hodnotenia v zahraničnej tlači. V roku 1994 bola súboru udelená cena starostu mesta NICE, v roku 1997 účinkoval pre princa Alberta, garanta festivalu citrónov v MENTONE (Fr.) a v tom istom roku mu bola udelená cena ZLATÝ HERKULES, čo je najväčšie

ocenenie pre najlepších amatérsky kolektív svojho druhu v Európe. O dva roky neskôr účinkoval u prezidenta ostrovnjej republiky Malta pána Boniciho a v roku 2004 ako jediný amatérsky kolektív, v rámci vstupu Slovenska do EÚ, reprezentoval na medzinárodnej prehliadke v SAN REME. V roku 2008 účinkoval v galaprograme s MISS FRANCE v meste Carreles.

DOJP

DYCHOVÝ ORCHESTER JÁNA PÖSCHLA

Dychový orchester Jána Pöschla vznikol v Prešove v decembri 1919. Svoju bohatú a dlhoročnú činnosť začal vyvíjať pod vedením hudobného skladateľa a dirigenta Jána Pöschla.

Dychový orchester DOJP je od svojho vzniku neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho a spoločenského života nielen v Prešove, ale aj mimo nášho regiónu a v zahraničí. Od roku 1977 je jeho zriaďovateľom Park kultúry a oddychu.

Okrem tradičných pochodov, promenádnych koncertov má orchester v repertoári aj samostatný celovečerný koncertný program a show programy v spolupráci s mažoretkovým súborom WITCHES, kde repertoár orchestra je oživený o skladby v úprave dirigentov orchestra. Pod vedením dirigentov Jaroslava Doležela a Miroslava Vlčka oslávi orchester v tomto kalendárnom roku 90. výročie svojho vzniku.

ELLITE SHOW DANCE

Tanečné štúdio vzniklo v októbri 2004 zoskupením výborných prešovských tanečníkov, ktorí sa venovali rôznorodým štýlom / orientálny tanec, džezbalet, scénický tanec, latino a štandardné tance . Od svojho vzniku absolvoval súbor množstvo vystúpení na prominentných akciách, galaprogramoch a plesoch s veľkým úspechom. Jeho repertoár zahŕňal showprogram (sólo tance alebo choreografie s väčším počtom tanečníkov) i pôvodné tance v daných štýloch. V zahraničí sa súbor prezentoval na prestížnych festivaloch v poľských mestách.

Medzi ďalšie súbory, obľúbené predovšetkým u mládeže, patrí napríklad country tanečná formácia **Black Eagles**, tanečná skupina **Semiramis**, tanečný súbor **Irisheilla**, propagujúci írske tance atď.

▲ *Strigy (Witchies) práve lámu srdcia francúzskych fanúšikov.*

▼ *Country tanečná formácia Black Eagles*

▲ *Witchies s Dychovým orchestrom Jána Poschla.*

▲ *Naša v meste obľúbená skupina B. B. Country*

▲ *Ludová hudba FS Šarišan pred desiatimi rokmi.*

◀ *Mladé tanečníčky a tanečníci Šarišanu získavajú sympatie svojimi suverénnymi výkonmi.*

FOLKLÓRNY SÚBOR

Je umeleckým telesom Parku kultúry a od-
dychu v Prešove a popredný folklórny repre-
zentant regiónu Šariš a jeho metropoly Prešo-
va. V súbore hrá, spieva a tancuje viac ako 60
mladých ľudí, ktorí absolvujú ročne vyše 70
vystúpení doma i v zahraničí. Program folk-
lórneho súboru je inšpirovaný bohatstvom
folklórnych tradícií regiónov východného
Slovenska - Šariš, Zemplín, Spiš, Gemer. Tieto
v umeleckom spracovaní súboru prinášajú ori-
ginalitu a neopakovateľnosť ľudového umenia
pre celé Slovensko a sú významnou reprezen-
táciou národného kultúrneho bohatstva Slo-
venskej republiky v zahraničí. Od svojich po-
čiatkov Šarišan vyniká osobitou dramaturgiou,
úspešnou experimentálnou choreografickou
tvorbou s využitím širokej škály netradičných
ľudových nástrojov. Diváci oceňujú humor-
né s citom a nadhľadom inscenované taneč-
né a hudobno - spevácke čísla. Odborníkom
imponuje originalita spracovania pôvodného
folklórneho materiálu ako i vysoká technic-
ká vyspelosť interpretov. Počas svojej 40 roč-
nej činnosti Šarišan získal množstvo ocenení
a tituly laureáta z najprestížnejších domácich
festivalov, ako i v silnej konkurencii folklór-
neho umenia v zahraničí, kam vycestoval za
divákmi 73 krát. Súbor zožal potlesk obecn-
stva v 24 štátoch Európy, Ázie, Afriky a Ame-
riky. Šarišan je častým hosťom rozhlasových
a televíznych štúdií. Nahrávky ľudovej hudby
Šarišan patria do klenotnice ľudovej hudby
Slovenského rozhlasu. Muzikantské zázemie
v súbore umožnilo vydať 42 samostatných ti-
tulov na rôznych hudobných nosičoch, z toho
15 profilových. Prácu súboru dokumentujú
i DVD s programami „Vitaj život“, „Na Šari-
šu tak ...“, a DVD s premiérovým programom
„Na dachu ja“, natočeným pri príležitosti 40.
výročia jeho vzniku.

ŠARIŠAN

▲ Spevákka sekcia Šarišanu je najviac zamestnaná vtedy, keď sa tanečníci musia rýchlo prezliecť.

◀ Z Klubu tanečného športu Šariš.

▲ Prekrásne devy z tanečnej formácie Ellite.

▼ Počas slávnostného otvorenia Trojičného jarmoku 2009 prekvapili mažoretky PKO v nezvyklej úlohe...

KAŽDÝ ROČNÍK PREŠOVSKÉJ HUDOBNEJ JARI MAL SVOJICH VEĽKÝCH FAVORITOV:

♣ Český organový virtuóz Ota Čermák

♣ Japonská sopranistka Hinako Yamane vystupovala na PHJ v roku 1969.

▼ Bohdan Warchal a jeho komorné kvarteto (XIV. PHJ 1972)

VEĽKÉ KONCERTY

Päťdesiat rokov činnosti Parku kultúry a oddychu, to je aj rovnaké obdobie kvalitných hudobných, dramatických či tanečných zážitkov pre Prešovčanov všetkých vekových kategórií. Ponuka programového oddelenia, ktoré zabezpečovalo umelecké telesá zo zahraničnej i domácej proveniencie, bola na každú sezónu kvalitná a bohatá, v ostatných rokoch aj mimoriadne pestrá.

Osobitnú pozornosť si zaslúži každoročný hudobný festival **Prešovská hudobná jar**, pripravovaný programovým oddelením. Jeho začiatky spadajú do roku 1955, kedy hrstka nadšencov pripravila na dni 4. až 25. júna I. hudobný festival pod názvom Hudobné leto. Ich nadšenie a elán sa zmenili na základný kameň festivalu s úctyhodnou tradíciou. Programový list Hudobného festivalu v Prešove dokumentuje, že publikum malo možnosť tleskať Slovenskej filharmónii a jej dirigentom Ludovitovi Rajterovi, Konstantinovi Iljevovi (Bulharsko), Alojzovi Klímovi a Zdenkovi Bílekovi, ale aj Balletu Štátneho divadla v Košiciach, folklórnemu súboru Lúcnica, Slovenskému ľudovému umeleckému kolektívu (SEUK), ba aj Čínskemu národnému umeleckému súboru. Hudobná jar však predstavila Prešovčanom aj také slávne mená ako Václav Neumann a Václav Hudeček, Bystrík Režucha, Ondrej Lenárd, Bohdan Warchal, Mário Klemens, Ida Kirilová, bratia Dvorský či Babjakovci, ale aj ďalších lídrov vážnej hudby zo zahraničia. S výnimkou prerušenia v rokoch 1956 až 1959 tento hudobný festival kontinuálne pokračuje až do dnešných čias. Po zriadení Parku kultúry a oddychu sa hudobná jar stala jedným z najdôležitejších podujatí organizovaným touto inštitúciou. Aj preto sme mohli do histórie hudobného života mesta vpísať v jubilejnom roku Parku kultúry a oddychu rovnaké polstoročné jubileum Prešovskej hudobnej jari. Dnešná hudobná jar je však pestrá a mnohotvárna, poskytuje priestor rôznym hudobným žánrom, i keď dominancia vážnej hudby je viditeľná. Svoje mnohoročné úspešné obdobie však mala aj Prešovská hudobná jeseň.

Kým v priestoroch hlavnej budovy PKO (Čierny orol) boli a sú uprednostňované komornejšie žánre, prešovský amfiteáter bol dejiskom zábavných megaakcií, na ktorých sa zúčastňovalo aj 5-6 tisíc ľudí. V pamäti Prešovčanov by malo ostať aspoň niekoľko z veľkých

koncertov, tie, ktoré predstavovali extra triedu umeleckej kvality. Na niektoré z tejto plejády umeleckých zážitkov sa možno ešte rozpamätáte, či už boli realizované v Čiernom orli alebo na amfiteátri:

- ✦ do skromných začiatkov novodobého kultúrneho života v Prešove možno zaradiť spoločný koncert vtedy existujúceho **Prešovského symfonického orchestra** so **speváckym súborom Moyzes**, ktorý sa odohral v Čiernom orle v roku 1952. Park kultúry a oddychu vtedy síce ešte neexistoval, ale práve takéto kultúrne akcie umocňovali dôvody jeho vzniku.
- ✦ Na olympiáde v roku 1968 získala okrem iných československých športovcov zlatú medailu (v gymnastike) **Eva Bosáková**. Čerstvá olympijská víťazka zavítala medzi Prešovčanov, aby sa s nimi na pôde PKO podelila so svojimi pocitmi a radosťami z najviac cenenej súťaže športovcov našej planéty. Aj keď to nebolo umelecké vystúpenie, sála PKO bola naplnená divákmi až do posledného miesta.
- ✦ Veľmi atraktívneho hosťa mal aj XIII. ročník Prešovskej hudobnej jari v roku 1971. Večer 23. mája sa predstavil **Moskovský symfonický orchester**, ktorý dirigoval Kirill Kondrašín.
- ✦ O dva roky neskôr prešovské obecnstvo zahrnu- lo ováciami **Slovenský komorný orchester**, ktorý viedol Bohdan Warchal. To už sa písala história XV. Prešovskej hudobnej jari a dňom výnimočného koncertu bol 27. apríl 1972.
- ✦ O päť rokov neskôr (14. decembra 1977) vzdal Prešov hold svojej rodáčke **Ide Kirilovej**, vtedy už známej mezzosopranistke svetového rangu.
- ✦ Neubehol ani jeden rok (14. novembra 1978) a na javisku Čierneho orla stál **Marián Varga** a jeho Collegium Musicum.
- ✦ Medzi aktuálne žiariace zahraničné hviezdy popmusic patrila 25. marca 1985 poľská superstar európskych dimenzií **Maryla Rodowicz**.
- ✦ Avšak na prešovskom amfiteátri sa každé leto v rokoch šesťdesiatych, sedemdesiatych i osemdesiatych odohrávala séria veľkých koncertov domácich i zahraničných umelcov a formácií, ktoré boli preslávené nielen svojou pečiatkou kvality, ale aj návštevnosťami a záujmom Prešovčanov. Obrovské návštevy však dosahovali aj kasové trháky na každoročnom **Filmovom festivale pracujúcich**.
- ✦ V roku 1989 sa v Čiernom orli predstavila plejáda špičkových umelcov z oblasti ľahkej múzy, napr.

▲ Prešovský rodák Peter Lipa sa vracia do svojho rodného mesta veľmi rád.

Dalibor Janda (12. marca), **Eva Pilarová** (6. júna), skupina **Olympic** (12. septembra) a ďalšie. Spolu to bolo 11 koncertov v preplnenej dvorane Čierneho orla.

- ✦ O rok neskôr to bolo 13 projektov, medzi nimi aj **Divadlo J. Cimmanna**.
- ✦ Prešovčania si prišli na svoje aj pri koncerte súboru **Chorale de l' est Parisien** v apríli 1994.
- ✦ V máji 1998 sa za veľkého záujmu mladých ľudí konal „Gitar fest“.
- ✦ Októbrový primát v tomto roku patril **Petrovi Dvorskému**.
- ✦ V novembri 2003 sa v Prešove predstavila **Višegrád-ska filharmónia**.
- ✦ **Sláčikový orchester hlavného mesta Nórska Oslo** vystupoval vo dvorane Čierneho orla v apríli 2004.
- ✦ O rok neskôr zneli touto sálou melódie **Bizetovej Carmen**.
- ✦ Programové oddelenie má výborné kontakty aj so **Štátnou filharmóniou Košice**, vďaka čomu je toto kvalitné teleso pravidelným hosťom bezmála každej Prešovskej hudobnej jari či iných veľkých hudobných sviatkov.

- ✦ V roku 2006 odznel slávnostný koncert **speváckeho zboru Moyzes** pri príležitosti 60 ročného jubilea založenia tohto telesa, ktoré má tiež svoj domov pod strechou Parku kultúry a oddychu.
- ✦ do skupiny mimoriadne zaujímavých koncertov možno zaradiť celý program Prešovskej hudobnej jari 2009. Zaslúžili sa o to **North Hungarian Symphony Orchestra** z maďarského Miškolca, **Štátna filharmónia Košice** i **Collegium Musicum** či **swingový orchester Top Big Band Prešov**.

Samostatnou kapitolou v hudobnom živote Prešova sa stala jazzová hudba, ktorá po roku 1989 našla svoju záštitu u prešovských vysokoškolákov vo forme pravidelných jesenných festivalov **Jazz Prešov** a neskôr túto štafetu prevzala umelecká agentúra J. P. Art. Po prvotnom hľadaní vhodných priestorov sa tento projekt usadil v PKO, keďže sála Čierneho orla má výborné akustické i priestorové podmienky. Časová návaznosť na Bratislavské jazzové dni zaručuje každoročné mimoriadne kvalitné muzikantské zastúpenie. V prvých rokoch pomáhal tento festival rozbehnúť jazzový spevák **Peter Lipa** a pravidelne sa na ňom zúčastňuje aj v tejto dobe.

▲ Operná diva svetovej veľkosti, prešovská rodáčka **Ida Kirilová**

▲ Keď prišiel Olympic, nebolo nikdy voľného miesta!

◀ Spevácky súbor Domu pionierov a mládeže v Prešove v r. 1985.

▲ 1952 – Spoločný koncert Prešovského symfonického orchestra a speváckeho zboru Moyzes. Silnej propagande neušlo ani umenie.

➤ 1970 - Sveršnikovov spevácky zbor z Moskvy.

➤ Časť prvej prešovskej big-beatovej skupiny Futurama (1965)

➤ Z členov prešovského Hi-Fi klubu vyrastali prví diskotekári. Formácia Bebekus (Beneš, Kusalík, Benko).

◀ Big-beatová skupina Beatthings.

POMÁHALI SME

Maša inštitúcia sa rokmi stala prirodzenou základňou pre ľudí, ktorí chceli byť v kultúre alebo príbuznej záujmovej sfére činní, ale chýbal im na to priestor, odborné vedenie alebo iné dôležité podmienky. Park kultúry takto prichýlil pod svoje krídla napríklad **filatelistov, numizmatikov, tanečníkov, hudobníkov, fotografov, priateľov literatúry či spevu, poriadali sa tu odborné i náučné a výchovné kurzy**, ktorých cieľom bolo zvýšenie kvalifikácie alebo prehĺbenie profesionálnych znalostí. (T tejto oblasti činnosti PKO sa mimoriadne podrobne venovala publikácia vydaná k 30. výročiu vzniku PKO.) Skladba záujmovej činnosti týchto skupín obyvateľov mesta sa vyvíjala a menila s generáciami mladých i dospelých, s odchodom jednej generácie a nástupom novej, mladšej. Prvé úspechy v tejto oblasti sa prejavili najmä v práci s mladými ľuďmi, kolískou tohto smerovania bol zrejme **mládežnícky klub** na vtedajšej Gottwaldovej ulici, kde sa schádzala stredoškolská i vysokoškolská mládež a v ktorom už v jeho začiatkoch (v 60-tych rokoch) pôsobil vtedy už známy bábkoherec, ale v podstate všestranný umelec Jozef Stražan st.. Nesmieme zabudnúť ani na skutočnosť, že Park kultúry a oddychu bol patrónom aj takých dôležitých veličín pre mesto, akou bol napríklad **rozhlas po drôte** alebo **Kultúrny mesačník mesta Prešov**, ktorý bol svojou kvalitou vzorom (často nedostihným) pre mnohé mestá vtedajšej Československej republiky, a ktorý, nebyť jeho nedávneho zrušenia, bol by jubiloval spolu s Parkom kultúry.

Ale prednosť vo svojej činnosti mali vždy mladí ľudia. Aj napriek presne naliňajkovaným koľajám, v ktorých sa muselo pohybovať každé kultúrne dianie začiatkov budovania socializmu, pravidelne sa objavovali nové kultúrne platformy a žali úspechy najmä u mládeže. Alebo sa ich snažili presadzovať mladí ľudia, reagujúc tak na aktuálny stav vo svete, ktorý pred nimi nedokázala utajiť ani smutne známa železná opona.

Jedným z nových hudobných fenoménov bol začiatkom 60-tych rokov big-beat, ktorý si veľmi rýchlo našiel svojich priaznivcov z radov mládeže. Skupiny mladých muzikantov s elektrickými gitarami vznikali (i zanikali) ako huby po daždi a je na chválu vtedajších kultúrnych stratégov, že podchytením tohto hudobného smeru poverili Park kultúry a oddychu, ktorý okrem produkcií týchto skupín na pravidelných nedeľných čajoch o piatej, dokázal zorganizovať aj beatovú ligu, nielen v mestských, ale dokonca v oblastných parametroch.

Prvou takouto hudobnou skupinou mladých chlapcov bola formácia **Futurama**, ktorá začala svoju gitarovú produkciu realizovať na tanečných čajoch o piatej pre stredoškolskú mládež už koncom roka 1963, neskôr pôsobila aj na ďalších akciách poriadaných Parkom kultúry v Čiernom orli i mimo neho. Moderný hudobný smer bol propagovaný aj mladými Prešovčanmi, študujúcimi na vysokých školách v Bratislave a Prahe. Aj prešovský rodák Peter Lipa, ktorý sa časom vypracoval do špičky európskych jazzových spevákov, si v časoch svojho štúdia „stavbáriny“ v Bratislave chodieval cez rôzne vysokoškolské prázdniny a voľná zaspievať práve do nášho PKO. A vždy priniesol domácim priateľom aj nejaké najnovšie nahrávky z horúcich zahraničných hitov..

Po Futurame vyhrávali mladým v sále Čierneho orla ďalšie skupiny, **Beatmakers** či Beatthings, tomuto hudobnému štýlu sa začali prispôsobovať aj hudobníci o jednu generáciu starší. V sedemdesiatych rokoch kráľovala na čajoch v PKO tiež mladá skupina **Eufónia**.

Keď už spomíname na začiatky nových hudobných smerov, nesmieme zabudnúť na ďalšiu veličinu, ktorá sa v Prešove ujala vďaka modernizácii a rozvoju rozhlasovej, gramofónovej a magnetofónovej techniky koncom 60-tych rokov. Rozvoj gramofónovej a rozhlasovej stereofónie podnietil u mladých ľudí záujem o vyššiu kvalitu reprodukovanej hudby. V Prešove vznikol pri PKO **Hi-Fi klub** (High Fidelity – vysoká vernosť reprodukcie), ako súčasť celorepublikovej siete, ktorého členovia si vyrábali rôzne elektroakustické prístroje, na vtedajšie

▲ Divadlo hudby v salóniku o chvíľu začne, konferencierka **Mária Petraková** a zvukár **Evžen Trávníček** kontrolujú situáciu.

▲ Nastupuje nová generácia DJ, Miki Gulvas a Dodo Gašpar. Dnes sú históriou oni, aj starodávna aparatúra.

▲ Medzi praktické vzdelávacie akcie PKO patrili aj kurzy strojopisu pre verejnosť. Tento sa konal v r. 1975.

časy u nás čo najvyššej možnej kvality. Okrem toho, že svojimi novými kvalitnými prístrojmi robili PKO dobrú reklamu pri ozvučovaní takých podujatí, akými boli Majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji juniorov v roku 1971, dokázali pravidelne pritiahnuť do Čierneho orla mladých ľudí aj cez víkendy. V bočnom salóniku Čierneho orla každú sobotu organizovali **Divadlo hudby**, ktoré približovalo mladým ľuďom, najmä tým, ktorí sa nemohli dostať k pomerne drahým gramofónovým LP platniam zo zahraničia, populárnu, vážnu i jazzovú a folkovú muziku vo vysokej stereofónnej kvalite. Prvý koncert Divadla hudby sa uskutočnil 22. februára 1969, na programe boli LP platne gitarovej skupiny The Shadows a známeho speváka Toma Jonesa. Recenzie k jednotlivým koncertom pripravovala dvojica Marián Kusalík a Mária Petráková, spíakrom predstavení bol Rudolf „Buco“ Uličný. Produkcie divadla pravidelne navštevovali ľudia všetkých vekových kategórií vrátane vojakov základnej prezenčnej služby, slúžiacich v Prešove. Vzhľadom k rozšíreniu počtu záujmových skupín a súborov v Parku kultúry, dostávalo postupne Divadlo hudby čoraz menej „termínov“ na svoje koncerty, v dôsledku čoho sa v roku 1973 presťahovalo do Domu kultúry odborov. Renesancia Divadla hudby nastala v PKO počas 80-tych rokov v súvislosti s nástupom video techniky. Novú generáciu divadla reprezentoval Peter Škerlík. Súčasťou projektu bolo aj organizovanie

výmenných hudobných búr, ktoré sa stretli s veľkým ohlasom mládeže.

Podobným spôsobom Park kultúry a oddychu pomáhal (v rámci svojich možností) mnohým súborom a takto je to aj dnes. Na prelome 70-tych a 80-tych rokov bol napríklad veľmi aktívny **Detský divadelný súbor Klúč**, reprezentujúci PKO a zbierajúci ocenenia po celom Slovensku. Prvou úspešnou hrou súboru bola aj z televízie známa animovaná rozprávka Kapitán Budzogaň (1979), u detských divákov boli mimoriadne úspešné aj Skúšky čerta Belinka, Cínový vojačik, Kúzla nie sú žiadne čary a ďalšie. Na prelome 80-tych a 90-tych rokov vznikol v PKO **Tanečný orchester Petra Olejára**, ktorý dopĺňal domáce hudobné spektrum o swingovú a tanečnú hudbu. Istý čas pôsobil aj so súborom mažoretiek PKO, ktorý sa vyprofiloval vo „Witchies“. V roku 1990 PKO „prichýlil“ pod svoje krídla folklórny súbor **Šarišan**, v začiatkoch 21. storočia niekoľko tanečných formácií a hudobných country skupín mladých ľudí, aktívne pôsobiace v rámci detašovaných pracovísk PKO vo všetkých častiach mesta. Typickým príkladom môže byť **Divadelné štúdio na Hlavnej**. Vzniklo na jeseň 2007, ale už má za sebou dve úspešné premiéry Džezový večierok (február 2008) a Pokúšenie (apríl 09). Jeho hlavným motorom je zatiaľ trojica umelcov rôznych žánrov: V. Šmihula (autor a režisér), B. Herstek (hudba) a P. Rovňáková, ktorých spojil spoločný záujem.

▲ Mimoriadne úspešné detské divadielko Klúč viedol Mikuláš Žemlička.

▲ Naše krásavice mali voľakedy svoju regionálnu súťaž Miss Šariš.

▲ V súbore Divadla na Korze našli svoj priestor pre realizáciu predovšetkým mladí Prešovčania.

➤ Pripravuje sa nová videoreprodukcia. Peter Škerlík (vľavo) s terajším riaditeľom PKO (vtedy vedúcim programového oddelenia Emilom Chlapečkom).

➤ V 70-tych rokoch 20. storočia kráľovala na nedeľných čajoch o piatej v PKO mladá kapela Eufónia.

▼ Hraje Tanečný orchester Petra Olejára.

▲ Záver samaritánskeho kurzu a skúšok, ktoré sa konali v Čiernom orli od 28. 8. do 24. 9. 1939 s účasťou 28 mužov a 175 žien. Predný rad zľava: policajný kapitán Kováč, veliteľ východoslov. divízie plukovník Malár, minister národnej obrany divíz. Generál Ferdinand Čaploš, okresný náčelník a veliteľ Okresnej hasičskej jednoty č. 5 v Prešove Dr. A. Ondrejko a okresný lekár a predseda samaritánskeho odboru Červeného kríža v Prešove Dr. Anton Frič.

▲ Nádvorie o 30 rokov neskôr.

▼ Najstaršia zachovaná fotografia interiéru Čierneho orla ukazuje, že dvorana bola voľne spojená s foyerom objektu. Záber je z 1. krajskej konferencie JRD v r. 1949.

Z HISTÓRIE ČIERNEHO ORLA

Zo zachovaných prameňov vieme o histórii Čierneho orla prakticky všetko najdôležitejšie. Názvom Čierny orol bol v minulosti pomenovaný celý komplex budov, rozprestierajúci sa medzi terajšou Hlavnou a Slovenskou ulicou, ktorého pôvodným základom bol dvojpodlažný meštiansky dom. Písomné záznamy dokumentujú, že tento dom s priestraným dvorom zakúpilo mesto v roku 1561 od pôvodného majiteľa Tomáša Caschera, aby prestavbou vytvorilo na vtedajšie časy reprezentačné ubytovacie a stravovacie zariadenie pre majetných návštevníkov a hostí mesta.

Od decembra 1604 tu jeden a pol roka bývali velitelia piatich cisárskych plukov, ktorú tu pôsobili proti Bočkajovcom. Samotní vojaci boli ubytovaní u prešovských mešťanov, čo sa iste odrazilo nielen na ekonomickom vyčerpaní obyvateľov, ale aj na ozdravení ich demografickej skladby. V tomto storočí sa patrí spomenúť ešte ubytovanie hostí, ktorí sa zúčastnili na slávnosti otvorenia činnosti Evanjelického kolégia hornouhorských stavov (1667).

Hneď na začiatku ďalšieho storočia si užíval komfort Čierneho orla francúzsky generál Coron (december 1706) a v predposledný rok 18. storočia tu bývali hostia z druhej strany (kontinentu i politiky), dôstojníci slávneho ruského veliteľa Alexandra Suvorova (1799), bojujúceho proti Napoleonovi. O sedem rokov neskôr tu bol so svojim štábom ubytovaný ďalší významný ruský vojvodca, generál Kutuzov.

Aj keď Martin Zvolenský vypracoval plány na výstavbu univerzálnej kultúrnej budovy pre divadlo i tanec a plesy už v roku 1829, samotný objekt Čierneho orla v podobe, v akej ju poznáme aj dnes, bol postavený vo dvore hostinca v 40-tych rokoch 19. storočia, ako budova mestskej reduty s prekrásnou spoločenskou sálou, ale podľa iných projektov. Ďalšiu, novšiu tvár, získala budova po postupnej prestavbe a úpravách celého komplexu Čierneho orla počas záverečných 30 rokov 19. storočia, čím vzniklo kultúrno-spoločenské centrum mesta, v ktorom bolo aj divadlo, ubytovacie a reštauračné služby.

V druhej polovici 20. storočia sa používal názov Čierny orol výlučne iba pre samotný objekt reduty (presné obdobie vzniku tejto zvyklosti však nepoznáme), svoje pomenovanie už dávno mali tiež aj hotel a divadlo.

K histórii budovy Čierneho orla sa viaže ešte jedna udalosť, významná nielen pre samotný Prešov, ale aj celé Slovensko. Poprední slovenskí národní buditelia Ľudovít Štúr a Jozef M. Hurban sa tu dňa 3. marca 1848 stretli s občanmi mesta a okolia, aby ich v časoch dôležitých pre národné určenie a štátnosť iniciovali pridať sa na stranu slovenskej veci.

Ako vnútorná, tak aj vonkajšia čelná časť budovy Čierneho orla zmenila zatiaľ ostatný raz svoju tvár počas rekonštrukcie v 50-tych rokoch 20. storočia. V závere 80-tych rokov sa tento objekt stal súčasťou ambiociózneho plánu mesta na vytvorenie spoločného komplexu s historickou budovou Divadla Jonáša Záborského a hotela Savoy, ktorý mal vlastne zrealizovať pôvodnú myšlienku v modernej podobe. Vnútorne nádvorie komplexu sa malo zmeniť na umelecké atrium, slúžiace na realizáciu hudobných a divadelných projektov, ale aj na príjemné posedenie v zákutí centrálnej časti mesta. Autormi projektu boli Ing. arch. Jozef Kužma a Ing. arch. Marián Pitka. V súčasnej dobe je aktuálny vypracovaný nový projekt Komplexnej obnovy pamiatky, ktorého I. etapa bola realizovaná v r. 2008-2009. Čiastočná stavebná rekonštrukcia objektu riešila nutné stavebné úpravy (strecha) a modernizáciu energetického zázemia objektu, ako aj modernizáciu technického zariadenia budovy vo vzťahu k jej využívaniu Parkom kultúry a oddychu. V II. etape budú realizované reštauračné práce v interiére a v III. príde rad na samotné nádvorie, ktoré bude tiež slúžiť na hudobnú a divadelnú produkciu. Je teda možné, že o niekoľko rokov sa opäť vráti myšlienka utvorenia jednotného kultúrno-spoločenského komplexu.

Belo Klein – Tesnoskalský, v rokoch 1925 až 1933 bibliotekár a kronikár mesta, bol zakladateľom Pamätnej knihy mesta Prešov, ktorej podkladmi boli texty originálov pôvodných listín (ktoré prekladal z latinčiny, nemčiny a maďarčiny) v datovaní počnúc rokom 1314. Prvá listina z tohto roku potvrdzuje kráľovské rozhodnutie omnoho staršieho data. Spracoval aj písomné záznamy z rokovaní radných mesta, z ktorých vo vzťahu k objektu Čierneho orla vyberáme dve úsmevné perličky (uvádzame ich v pôvodnej pravopisnej a štylistickej forme autora), aby sa aj tie v pamäti Prešovčanov zachovali :

Ansicht auf die Klosterische Hofe

Se. im Hof

Plan

1716

Kloster

in

in Schwarz

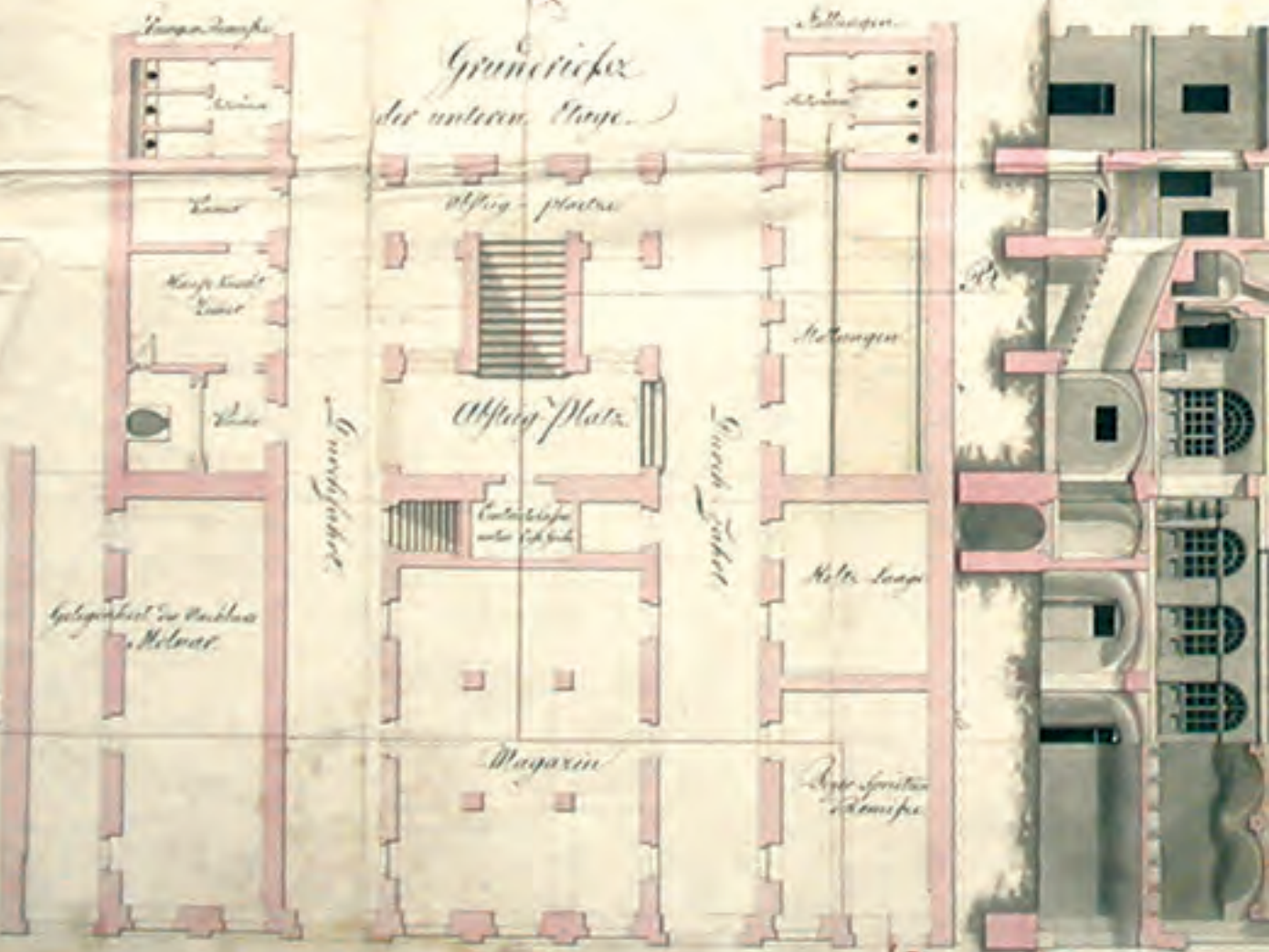
20. 11. 1716

Plan

entworfen und gezeichnet

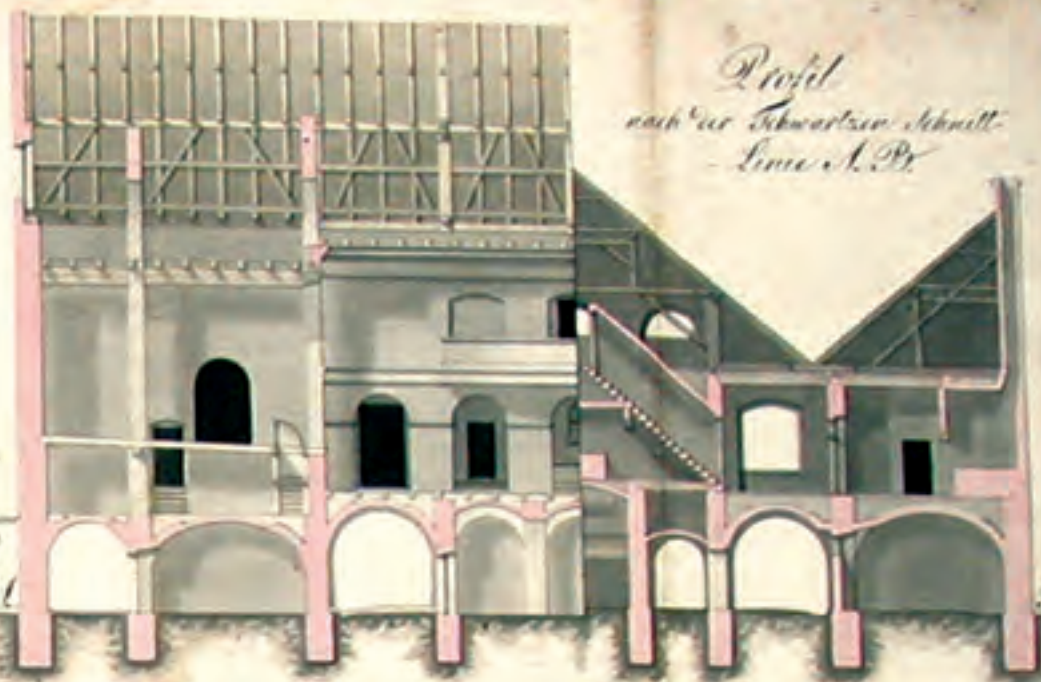
Maafst

*Grundriß
des unteren Hofes*

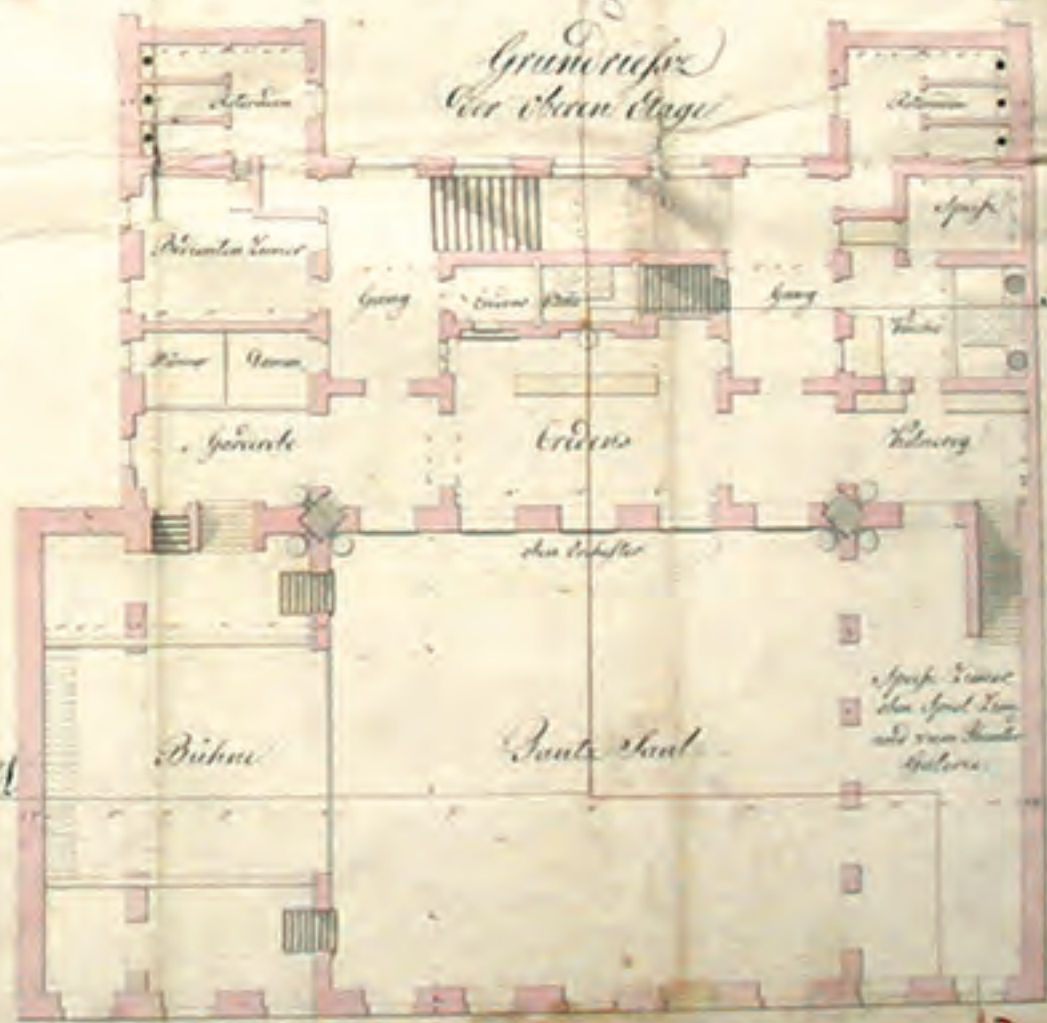
von Wahl Leopoldine 24

五

Grüne rüßte
Vor oben Tage

April
made out when about June 29.

Spoke to some
other good friends
and was much
glad.

5

▼ Hlavný spoločenský salónik pri dvorane Čierneho orla.

- Z 30. 12. 1859:

Prešovský strelecký spolok prosí radu mesta k vôle trom zamýšľaným bálom vo dvorane reduty do poriadku dať potrebné miestnosti, opraviť vybité obloky, postaviť pec v jedálni a čačinou ozdobiť dvoranu. Ako náhradu zariadi spolok neskôr v prospech mestských chudobných vo dvorane maškarný ples.

Kedže je výsledok maškarného plesu – dľa doterajších skúseností - veľmi pochybný, mestská obec nemôže sa púšťať vo svojom nepriaznivom hmotnom stave do nie nevyhnutných obetí.

- Z 28. 12. 1865:

Daktorí majitelia slovenskej, vtedy maďarskou ulicou zvanej, žiadali vyzvať Jozefa Kleinodyho, arendátora hotelu Čierny orol, aby ním postavené brány odstránil.

Na to mesto odpovedá, že to udanie, akoby cez dvor Čierneho orla od nepamäti sveta slobodná komunikácia jestvovala, nemá základu, nakoľko mesto ako majiteľ premávku len trpelo. Nariaďuje sa však zadnú bránu otvorenú držať od svitu po súmrak a počas verejných zábav.

Prenáška vody, dreva, slamy a iných článkov sa však prísne zakazuje!

▲ Vo dvorane práve koncertuje North Hungarian Symphony Orchestra z maďarského Miškolca. Diriguje ho László Kovács (20. 5. 2009).

▲ Model umeleckého átria v komplexe Čierneho orla od autorov projektu architektov Jozefa Kužmu a Mariána Pitku z konca 80. rokov minulého storočia. Vnútorne pavlače hotela Savoy mali byť zakryté umelým vodopádom.

◀ Nad plánmi nového projektu Komplexnej obnovy pamiatky. Zľava Ing. arch. Jozef Kužma, riaditeľ PKO Mgr. Emil Chlapeček a Štefan Pončák, stavebný dodávateľ ukončenej I. etapy.

▲ 2008 – Rekonštrukcia strechy objektu Čierneho orla.

➤ 2008 – Spevňovanie pôvodného obvodového muriva.

▲ 2008 – Sanácia základov objektov a obvodových múrov.

▲ 2008 – Rekonštrukcia hlavného spoločenského salónika.

▲ 2009 – Závěrečné čistenie lustrov vo dvorane pred otvorením prevádzky.

◀ 2009 – Stav strechy a objektu po rekonštrukcii.

50 JAHRE PKO - EIN HALBES JAHRHUNDERT ANSPRUCHSVOLLE KULTUR

Der Park für Kultur und Erholung (PKO) wurde am 10. Oktober 1959 mittels einer Gründungsurkunde ins Leben gerufen. Ausgestellt wurde diese Urkunde auf der Grundlage eines Ratsbeschlusses des Städtischen Nationalausschusses. Seit jenem Tag hat das PKO seinen Sitz im Gebäude des „Schwarzen Adlers“, in der Hauptstraße Nr. 50.

Schon zur Gründungszeit gab es verschiedene Nebenstellen, die über das gesamte Gebiet der Stadt verstreut waren. Der Jugendklub, der in der damaligen Gottwaldstraße seinen Sitz hatte, wurde von dem berühmten Prešover Figurenspieler Jozef Stražan, sen. geleitet, der Kolmangarten war für gesellschaftliche Veranstaltungen, Maibälle, große Bühnenprogramme sowie verschiedene Sportveranstaltungen vorgesehen, später kamen noch weitere Kulturzentren hinzu: das städtische Amphitheater, das Freibad Delňa sowie Räume im Gebäudekomplex „Central“ im Stadtteil Sidlisko II.

1971, als weitere Gebiete der städtischen Verwaltung unterstellt wurden, kamen neue Tätigkeitsfelder auf das PKO zu. Zunächst wurde zu Beginn der 70er Jahre das sog. „Arbeiterhaus“ im Stadtteil Solivar, das bereits zu einem Bestandteil des PKO geworden war, umfangreichen Rekonstruktionsarbeiten unterzogen - vor allem um auch in diesem Teil der Stadt eine regelmäßige und vielseitige kulturelle Betätigung sicherstellen zu können. 1976 wurde dem PKO das Kulturzentrum „Freundschaft“, zugeordnet, danach das Kulturzentrum „Zentrum“, und 1988 kam dann noch das Zentrum in der Straße „Exnárova“ im Neubauviertel „Sekčov“ hinzu.

Die Wende im politischen und gesellschaftlichen Leben unserer Republik zu Beginn der 90er Jahre des 20. Jahrhunderts beeinflusste nicht nur die slowakische Kultur als solche, sondern auch das System der kulturellen Einrichtungen des Landes. Der Park für Kultur und Erholung in Presov blieb davon nicht verschont. Doch auch zu jener Zeit wurde der Aufgabenkreis dieser Einrichtung nicht geringer - ganz im Gegenteil - die Tätigkeitsbereiche weiteten sich schrittweise aus und wurden - aus ökonomischen Gründen - nach und nach kommerziellen Gesichtspunkten untergeordnet.

Seit dem 1. Mai 1992 gehört das PKO zu den von der Stadt finanziell geförderten Einrichtungen, wobei ein Teil der Einnahmen selbst durch kommerzielle kulturelle bzw. technische Tätigkeiten erwirtschaftet wird. Dies führte einerseits zu einer Stabilisierung der internen

Verhältnisse dieser Einrichtung und andererseits konnte so die Tätigkeit der einzelnen Zentren, Klubs und Ensembles finanziell abgesichert werden.

In seinem Jubiläumsjahr, dem Jahr 2009, disponiert das PKO über 6 Nebenstellen, der offizielle Sitz der Einrichtung ist jedoch auch 50 Jahre nach seiner Gründung immer noch das historische Gebäude des „Schwarzen Adlers“. Neben einer breiten Palette kultureller Dienstleistungen für die Bewohner der Stadt sowie der organisatorischen und/oder technischen Absicherung von kulturellen oder gesellschaftlichen Veranstaltungen der Stadt oder anderer Veranstalter unterstützen wir auch die Arbeit von 22 kulturellen Vereinigungen: die Palette reicht hierbei von klassischer Musik bis hin zur Blasmusik und endet bei akrobatischem Rock 'n' Roll. Für die Gründung und Förderung solcher Ensembles und Gruppen ist das öffentliche Interesse, vor allem aber das Interesse der Jugendlichen, der ausschlaggebende Gesichtspunkt. Das Gebäude des „Schwarzen Adlers“ eignet sich dank seines repräsentativen Festsaaes vor allem als Konzertsaal, als Ausstellungssaal sowie für Weiterbildungs- oder andere gesellschaftliche Veranstaltungen - die hier auch regelmäßig stattfinden. Die fachlich hoch qualifizierten Mitarbeiter unseres Hauses sind aber auch bereit und fähig im Einklang mit den Interessen des Auftraggebers „schlüsselfertige Kulturveranstaltungen“ zu liefern.

Zu unseren bekanntesten und international erfolgreichen Ensembles gehören das Folkloreensemble „Šarišan“ und dessen „Junior“, der „Šarišanček“, die Majoritengruppe „Witchies“, der gemischte Chor „Moyzes“, das Blasorchester „J. Pöschl“, der Tanzklub „Šariš“ und die populäre Folkgruppe „B.B. Country“. All diese Gruppen und Ensembles werden gern von Organisatoren verschiedener Festivals bzw. großer Kulturveranstaltungen nicht nur in Europa, sondern im wahren Sinne des Wortes weltweit angefordert.

Im Zusammenhang mit der Verbesserung der Bedingungen für eine aktive und kommerzielle

Konsumkultur muss die teilweise Erneuerung des Gebäudes des „Schwarzen Adlers“ in den Jahren 2008/2009 hervorgehoben werden (bereits in den 50er Jahren des 20. Jahrhunderts, also vor nunmehr 50 Jahren, wurden Teile dieses Gebäudes erneuert und es wurde angebaut).

Bei diesen Bauarbeiten wurde jedoch nicht nur rekonstruiert, sondern auch modernisiert: vor allem der Wärmehaushalt des Gebäudes wurde effizienter gestaltet, daneben wurden aber auch die technischen Einrichtungen in einen Einklang mit den Anforderungen unserer Zeit gebracht.

50 YEARS OF GOOD - CLASS CULTURE

The Park of Culture and Entertainment (abbr. PKO- Park kultúry a oddychu) was established on 10th October in 1959 by acquisition actum in accordance with the decision of the City Council. From this day the residence of the Park of Culture and entertainment has remained in the historical building in the centre of the city named Čierny orol on Hlavná street 55. From the beginning of its existence the Park of Culture and Entertainment has detached workstations, located within the area of the city. The PKO owned the rooms on Gotwaldova street, which were mostly used for the clubs activities. Here also was founded the puppet theatre led by Jozef Stražan sr, a unique actor. The Kolman's garden was assigned for social meetings, rag days, performances and sport activities. More and more departments were attached to the PKO, such as the City open-air amphitheatre, an open-air pool Delňa, the Centrum enlightenment centre on the housing Estate II. 1971 was a real turning-point for Prešov. The town enlarged after two villages were attached to the city. In the beginning of the seventieth the reconstruction of the Worker's house was done at Prešov- Solivar. This reconstruction improved conditions for regular cultural activities in this part of the city. In 1976 the enlightenment centre Družba began its activity and two years later it was the Centrum enlightenment centre. In 1988 PKO obtained rooms for the Sekčov enlightenment centre on Exnarova street. After the radical changes in political and cultural terms in the beginning of the ninetieth the whole culture has to undergo alteration, comprehensive of PKO. Though this period work of the PKO did not disappear, but it started to expand its activities and begun with commercialization because of the economic situation.

The PKO gained City contributory organization statute on 1st May in 1992, yet part of its earned income comes from its commercial, cultural and technical activities. This contributed to stabilization of financial conditions and as a result it has improved assecuration of activities of several centres, clubs and esembles.

In 2009, which is a 50-anniversary year the PKO has six detached wokstations (the official residence is still historical building of Čierny orol). The PKO organizes wide range of different cultural activities for the inhabitants of the city. The institution is in charge of 22 cultural groups of different kinds from artificial and brass music bands to acrobatic rock'n'roll. The main factor which helped the foundation of these clubs was the interest of the people and especially of the young generation.

Nowadays the building Čierny orol is the centre of most actions of the PKO due to its roomy and most representative auditorium. There are organised concerts, exhibitions, workshops, various cultural and social activities.

Among the most significant ensembles of the PKO, known for its international success and popularity belongs Folk ensemble Sarisan and Children's folk ensemble Šarišanček, majorette club Witchies, choir Moyzes, brass music band J. Poschla, dancing club Šariš and country music group B.B Country. These ensembles are popular and well-known not even in the Europe but also in the whole world. They participate in many festivals during the whole year.

In connection with the improvement of conditions for active and commercial consumer society it is necessary to mention fractionall reconstruction of the historical building Čierny orol (part of which was finished in 50's), which proceeded from 2008 to 2009. Together with the reconstruction modernization of energy distribution and technical devices according to the contemporary demands and improvement of the heat economy conditions has been accomplished.

Половина столетия высококачественной культуры

Парк культуры и отдыха в Прешове (ПКО) был основан 10-ое октября 1959 письмом открытия изданным на основе решения совета городского комитета. С этого дня он находится в здании Черного орла на Главной улице но. 50.

Уже с начала своей работы у ПКО были detaшированные рабочие места находящиеся по всей территории города напр. Клуб молодежи на тогдашней улице Готтвальда с заведующим марионетным актером Ёсефом Стражаном ст., Колманов сад, в котором состоялись общительные встречи, майалеса и оборонно-спортивные активиты, позже прибывали новые центра: городской природный кино-амфитеатр, природный бассейн Делня, просторы в ареале Централ в квартале но. 2.

К выразительному расширению деятельности ПКО пришло с 1971 г. в связи с административным расширением территории города Прешов. В начале 70-ых гг. была сделана реконструкция Рабочего дома в Соливаре как не отделимой части ПКО, которая приспособила Дом для обеспечения всесторонней регулярной культурной деятельности в этой части города. Число detaшированных рабочих мест под руководством ПКО в 1976 г. расширилось культурным центром Дружба и 2 года позже тоже культурным центром Центрум, в 1988 г. прибыл центр на Екснаровой улице на новом квартале Секчов и в 1989 г. на квартале Швабы.

После изменения политической и общественной ситуации в республике в начале 90-ых гг. 20-ого столетия прошла структуральными изменениями не только целая словацкая культура а тоже ее предприятия в рамках того и ПКО. Ни в этом периоде его работа не понизилась, наоборот, постепенно начала расширяться и с экономических причин и коммерциализировать.

С 1-ое мая 1992 у ПКО статут городской взносовой организации, которая часть доходов принимает из комерционной культурной и технической работы, что способствовало стабилизацию в инсти-туции и возможность финансового обеспечения определенных center, клубов и ансамблей.

В году годовщины 2009 у ПКО находится 6 detaшированных center (и его резиденция и после 50 лет есть историческое здание Черного орла). Кроме широкого предложения культурных служб для граждан по всей территории города и организационном и техническом обеспечении культурно-общительных деятельности организованных под руководством города и других организации, ПКО обеспечивает работу для 22 культурных формации разного типа, с важной музыки до акробатического рок-ен-роля. При их основании решающим фактором всегда был интерес граждан, прежде всего молодых людей. Здание Черного орла благодаря своему репрезентативному залу регулярно использованное для концертной, выставочной, общительной деятельности образования. Коллектив профессиональных работников по потребностям интересующихся „приносит и культурные события на ключ“.

К самым важным ансамблям ПКО в Прешове, которые достигли много международных успехов и призов, принадлежат фолклерный ансамбль Шаришан и его формация юниеров Шаришанчек, ансамбль мажорет Витчис и Диридонки, смешанный ансамбль имени Мойзес, дыховой оркестр имени Й. Пошла, клуб танца Шариш и популярная фолковая группа Б. Б. Контри. Эти ансамбли отыскиваны организаторами многих фестивалей и культурных осмотров не только в Европе а тоже во всемирной дименсии.

В связи с улучшением обстоятельств для активной и комерциональной культуры надо вспомнит и частичную реконструкцию здания Черного орла (последняя была реализована вместе со стройкой в 50-ых гг. 20-ого столетия), которая прошла в 2008 и 2009 годах. В рамках реконструкции произошли и модернизация технического оборудования по потребностям периода.

UN DEMI-SIÈCLE DE CULTURE DE QUALITÉ

Le Parc de culture et de repos (ci-après le PKO) était créé le 10 octobre 1959 suite à l'acte d'institution décidé et rendu par le Conseil du Comité national de la ville. Il siège depuis dans l'immeuble Čierny orol no 50, rue Hlavná.

Dès le début de ses activités, le PKO disposait des locaux et des aires dispersés sur tout le territoire de la ville. Le Club des jeunes situé dans l'ancienne rue Gottwald était dirigé par le célèbre marionnettiste Jozef Stražan aîné, le Jardin Kolman servait de lieu de rencontre et d'échanges, il était destiné aux bals de printemps, aux variétés et aux activités prémilitaires et sportives. Plus tard, le PKO bénéficiait de nouveaux centres: l'amphithéâtre municipal en plein air, la piscine Delňa, les locaux situés au centre Centrál dans la Cité II.

Depuis 1971, le PKO a élargi ses activités du fait de l'élargissement territorial de la ville de Prešov. Au début des années 70, la Maison d'ouvriers à Solivar a été reconstruite et réhabilitée pour abriter de diverses activités culturelles réalisées régulièrement dans ce quartier de la ville. En 1976, le nombre de locaux dispersés dans toute la ville et gérés par le PKO s'est agrandi du centre culturel Družba, 2 ans plus tard du centre culturel Centrum, en 1988, du Centre, rue Exnárova dans la nouvelle cité Sekčov.

Après les changements politiques et sociaux survenus au début des années 90 du XXe siècle, toute la culture slovaque et les établissements culturels mêmes ont connu des changements structuraux, le Parc de culture et de repos y-compris. Cette époque ne signifiait tout de même pas la diminution des activités et de leur richesse. Bien au contraire, le PKO les élargissait au fur et à mesure et pour des raisons économiques, il a commencé, en même temps, à exercer les activités commerciales.

Depuis le 1er mai 1992, le PKO jouit du statut d'une organisation municipale à but non-lucratif mais une partie de ses ressources sont assurées par des activités culturelles et techniques commerciales ce qui a contribué à la stabilisation de sa situation et aux financements

des activités de ses centres, de ses clubs et de ses ensembles.

En 2009, l'an commémoratif de sa création, le PKO dispose et gère six centres situés sur Prešov (son siège officiel se trouve, 50 ans après sa création, toujours dans l'immeuble historique Čierny orol). Hors la diversité des activités culturelles destinées aux habitants de la ville sur tout le territoire de Prešov et hors le soutien organisationnel et technique des activités sociales et culturelles lancées par la municipalité ou par les organisations municipales, le PKO gère les activités de 22 ensembles différents: à commencer par l'orchestre de la musique classique, en passant par l'orchestre à vents jusqu'au rock and roll acrobatique. En assurant ces activités, le PKO prend en considération l'intérêt du public, surtout des jeunes qui y jouent un rôle décisif. Par sa salle de représentation, l'immeuble Čierny orol sert souvent aux concerts, aux expositions, aux activités éducatives et sociales. L'équipe professionnelle assure également les activités culturelles sur la demande des intéressés.

Parmi les ensembles et groupes les plus renommés sous l'égide du PKO, ceux qui ont connu beaucoup de succès et sont devenus lauréats au niveau international, se trouvent l'ensemble folklorique Šarišan et sa formation de juniors Šarišanček, l'ensemble de majorettes Witchies, la chorale mixte Moyzes, l'orchestre à vents J. Poschl, le Club de danse Šariš ou bien le groupe de musique folk très populaire - B.B. Country. Ces ensembles et groupes sont très recherchés et demandés par les promoteurs de nombreux festivals et d'événements culturels non seulement en Europe mais dans le monde entier.

Concernant l'amélioration des conditions des activités culturelles, même commerciales, il faut rappeler la reconstruction d'une partie de l'immeuble Čierny orol entreprise dans les années 2008 – 2009 (la précédente, ensemble avec la construction d'une annexe étant effectuée dans les années 50 du siècle précédent, il y a donc 50 ans.) La reconstruction s'accompagnait de la réfection des installations énergétiques et thermiques et en même temps de la modernisation de l'équipement technique nécessaire aux exigences actuelles.

Dúha, a. s.

Čapajevova 29, 080 01 Prešov

tel.: 051 / 77 15 605, fax: 051 / 77 33 912, e-mail: duha@po.psg.sk

ROPO SK, s.r.o.

Polstoročie kvalitnej kultúry

Zostavil: Mgr. Emil Chlapeček

Texty: Milan Országh

Grafická úprava a obálka: Milan Sopko

Technická redakcia: Adrián Mikloš

Fotografie:

Dionýz Dugas obálka a patitul. strana: str. 8, 10, 11, 13, 19, 46, 47, Peter Kočíš: str. 6, 12, Milan Országh: str. 25, 26, 27, 28, 29, 33, 48, 51, Viktor Zamborský: str. 4, 24, 25, Fotofond Krajského múzea v Prešove: str. 34, 35, 42, 44, 45, Archív Parku kultúry a oddychu v Prešove: str. 12, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 49, 50, 51, Ján Jacoš: str. 20, Rodinné archívy: str. 14, 17, 36, 37

Vydal: Privatpress s.r.o. a PKO v Prešove 2009

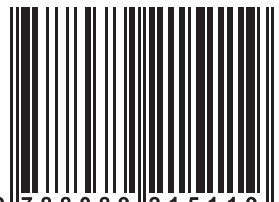
Tlač: Grafotlač s.r.o., Budovateľská 35

Náklad: 1500 kusov

ISBN 978-80-89215-11-9

ISBN 978-80-89215-11-9

9 788089 215119